

Religijne domeny infrastruktury i jej rola wśród Ormian i Azerbejdżan w Gruzji

Gruzja jest państwem wieloetnicznym i wieloreligijnym, w którym mieszkają różne mniejszości. Cerkiew prawosławna, do której należy 83,4% populacji Gruzji, ma uprzywilejowaną pozycję, dominując w dyskursie na temat identyfikacji narodu gruzińskiego. Pozycja cerkwi determinuje stosunek państwa do mniejszości etnicznych i religijnych, których interesom nie poświęca się należytej uwagi lub je lekceważy.

Głównym celem niniejszego projektu jest analiza tego w jaki sposób dwie największe mniejszości: Ormianie i Azerbejdżanie tworzą, wykorzystują i utrzymują infrastrukturę w kontekście religii. Zagadnienie to będzie rozpatrywane na różnych poziomach: relacji lokalnych, relacji z państwem gruzińskim i powiązań ponadnarodowych.

Po upadku Związku Sowieckiego, religijność w Gruzji uległa szybkiej transformacji włączając w to budowę nowej infrastruktury i odbudowę miejsc o przeznaczeniu sakralnym i świeckim. Jednym z ważnych pytań badawczych niniejszego projektu jest to, jak Ormianie i Azerbejdżanie wykorzystują infrastrukturę w kontekście religijnym, ale też świeckim, aby umocnić swoją pozycję w Gruzji. Z jednej strony obie grupy muszą zaakceptować swój mniejszościowy status. Z drugiej jednak, ich wzajemnie relacje naznaczone są nieufnością, a czasami niechęcią wynikającą z przedłużającego się sporu o Górski Karabach.

Niemniej jednak, infrastruktura może wspierać mniejszości w kontekście religii i działań społecznych. Przykłady Ormian, przedstawicieli Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego i Azerbejdżan (szyitów i sunnitów) w Gruzji pokazują, że infrastruktura stanowi ważną część ich dziedzictwa kulturowego, pomaga zachować tożsamość i wiarę, upowszechnia edukację religijną, integruje członków społeczności, jak również wspiera ich roszczenia społeczne i polityczne. Przykładowo, obie mniejszości wykorzystywały infrastrukturę jako zasób podczas wojny o Górski Karabach w 2020 r. Infrastruktura, często powstaje w oparciu o aktywizm lokalny, organizacje charytatywne oraz nieformalnych i formalnych aktorów ponadnarodowych związanych z Rosją, Armenią (Ormianie), Azerbejdżanem, Iranem i Turcją (Azerbejdżanie).

W ramach projektu planowane są badania terenowe w Gruzji (300 dni; 10 miesięcy, dwa etapy 2025, 2026) przeprowadzone przez kierowniczkę projektu oraz osobę zatrudnioną na stanowisko post-doc. Dodatkowo, zostanie zebrana dokumentacja wizualna w postaci fotografii oraz krótkich filmów video wykonywanych podczas rytuałów, spotkań, świąt etc. Badania obejmą także cyberprzestrzeń. Zaangażowane w badania osoby będą obserwować media społecznościowe i kanały komunikacji związane z Ormianami, Azerbejdżanami, islamem i Ormiańskim Kościołem Apostolskim w Gruzji. Ponadto, zostanie zorganizowane spotkanie online z grupą ekspertów w celu wypracowania teoretycznych ram dotyczących infrastruktury mniejszości w kontekście religijnym.

Rezultatem projektu będzie kompleksowa analiza społecznej i politycznej roli infrastruktury Ormian i Azerbejdżan w Gruzji oraz wypracowanie ram teoretycznych. Wyniki projektu zostaną zaprezentowane w 6 artykułach i wydaniu specjalnym czasopisma, złożonymi do czasopism o międzynarodowym zasięgu i na sześciu międzynarodowych konferencjach. W ramach projektu zaplanowano również podcast, wystawę zdjęć i filmików z badań etnograficznych, publikację filmów na Vimeo, na kanale video „Civitas on Air”, oraz cztery wykłady publiczne.